

dr hab. Anna Kalarus, prof. AMKP
Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego
w Krakowie

Kraków, 6. 02. 2026 r.

RECENZJA

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki,
w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne Panu magistrowi Piotrowi
Marcinowi Osakowi, sporządzona na podstawie rozprawy doktorskiej pt.
*Wpływ muzyki i preferencji muzycznych na aleksytymię wśród osób
pozbawionych wolności uzależnionych od alkoholu oraz innych substancji
psychoaktywnych*

Ocena Rozprawy Doktorskiej

Recenzja została przygotowana na zlecenie Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki
Muzyczne Uniwersytetu Rzeszowskiego, która powierzyła mi funkcję
recenzenta w ww. postępowaniu.

Praca doktorska Pana Piotra Marcina Osaka, ukończona w 2025 roku,
została napisana pod opieką naukową dra hab. Mirosława Dymona, prof. UR w
ramach kształcenia w Szkole Doktorskiej. Praca liczy 172 strony, wraz z
Bibliografią i Aneksem.

Pan mgr Piotr Marcin Osak, w przedstawionej do recenzji rozprawie
doktorskiej podjął niezwykle istotny temat, wpisujący się w problematykę
muzykoterapii. Uwaga Doktoranta skupia się na problemie oddziaływania
muzyki na wielowymiarowe zaburzenie- aleksytymię, które zostało

zdiagnozowane u osób pozbawionych wolności uzależnionych od alkoholu i różnych substancji psychoaktywnych. Tematyka pracy wymagała od jej Autora interdyscyplinarnego podejścia. Przyjęto dwuczęściowy układ pracy.

W pierwszej części umiejętnie dokonano analizy literatury z obszaru psychologii muzyki, socjologii kultury (rozdział pierwszy). W rozdziale drugim przytoczono definicję i pojęcie aleksytymii (C. Nemiah, P. Sifneos). Przedstawiono różne podejścia i stanowiska teoretyczne oraz współczesne ujęcia tego zaburzenia. Na końcu rozdziału drugiego Autor dzieli się refleksją, że „Aleksytymia nadal pozostaje obszarem, który wymaga dalszych badań zarówno nad jej podłożem, jak i nad metodami pracy”(s.36).

Rozdział trzeci dotyczy terapii w zakładzie karnym. W kolejnych podrozdziałach przedstawiono aspekty prawne, scharakteryzowano osobowość osoby pozbawionej wolności. Poruszono problem uzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych, który często występuje wśród osób osadzonych oraz formy ich leczenia. Przystawiono sposoby oddziaływań terapeutycznych w Zakładzie Karnym w Rzeszowie- miejscu badań empirycznych, prowadzonych przez Doktoranta.

Druga część pracy dotyczy metodologii badań własnych Pana P.M. Osaka. Badania te zostały przeprowadzone wśród osób osadzonych.

Cel główny badania zamieszczony w pracy, w mojej opinii nie został dobrze sformułowany. Użycie partykuły „czy” skłania do zbudowania zdania o charakterze pytającym, a więc nie może być celem badań. Prawdłowo sformułowany cel główny znajduje się w Streszczeniu pracy na stronie 1. Brzmi on następująco: „Celem niniejszej rozprawy doktorskiej było zbadanie zależności między preferencjami muzycznymi, uczestnictwem w muzykoterapii a poziomem cech aleksytymicznych w populacji osób uzależnionych przebywających w warunkach izolacji penitencjarnej”.

W podrozdziale drugim (4.2.) sformułowano problemy szczegółowe, ale brakuje problemu głównego (tytułu pracy przedstawionego w formie pytającej). Pytania

szczegółowe obejmują szereg istotnych zagadnień, takich jak: czynniki psychologiczne, demograficzne, penitencjarne, które miały istotne znaczenie w dalszych postępowaniach metodologicznych. Pytania też dotyczyły preferencji muzycznych i wcześniejszych doświadczeń kulturowych w odniesieniu do cech aleksytymicznych u osób uzależnionych, odbywających karę pozbawienia wolności.

W czwartym problemie szczegółowym brakuje podmiotu. Według mnie powinien też się znaleźć jeszcze jeden problem szczegółowy, dotyczący różnic międzypłciowych osób badanych, bo były one uwzględnione w badaniach.

Sformułowano 7 hipotez, które w dalszej części pracy zostały poddane weryfikacji.

Rozdział 4.3. Metoda i materiał badawczy zawiera w pierwszej kolejności informację dotyczącą czasu trwania badań, charakterystykę badanych oraz procedurę badań. Nie zauważyłam ważnej informacji, która powinna być umieszczona jako pierwsza (zgodnie z tytułem podrozdziału), dotyczącej wskazania **metody badawczej**, która, jak wynika z opisu jest metodą naturalnego eksperymentu, z zastosowaniem techniki grup równoległych. Z grupą eksperymentalną N=50 (poddaną oddziaływaniu czynnika eksperymentalnego, objętą programem terapii uzależnień, uczęszczającą na zajęcia muzykoterapeutyczne) i grupą kontrolną N=50 (ze standardowym programem uzależnień, bez udziału w zajęciach muzykoterapeutycznych). Wybrana (choć nie wskazana) metoda badawcza, prowadzona w grupach: eksperymentalnej i kontrolnej z badaniami początkowymi i końcowymi jest najbardziej miarodajną metodą, gdyż uzyskane wyniki wskazują na zmiany w obrębie danej grupy, jak i ewentualne różnice między grupami.

Wykorzystano dwa standaryzowane narzędzia badawcze: Kwestionariusz PERTH PAQ w polskiej adaptacji Pawła Larinova oraz Kwestionariusz Preferencji Muzycznych STOMP w polskiej adaptacji Rafała **Lawendowskiego**. We wszystkich miejscach w pracy i w Bibliografii widnieje błąd w nazwisku

„Lawendowski”. Trzecim narzędziem badawczym był autorski Kwestionariusz Ankiety, pozwalający zebrać informacje o doświadczeniach muzycznych, historii dotychczasowego leczenia i izolacji osób objętych badaniami.

Wybór narzędzi badawczych jest w pełni uzasadniony i właściwie dobrany.

Podrozdział szósty czwartego rozdziału (4.6.) zawiera program muzykoterapeutyczny dla Grupy Uzależnionych Osób Pozbawionych Wolności i w mojej ocenie jest bardzo dobrze przygotowany. Przedstawiona została jego struktura wraz dokładnym opisem każdej sesji. Dobór utworów muzycznych jest właściwie dopasowany do potrzeb i możliwości odbiorców. W rozdziale piątym zostały zaprezentowane wyniki badań własnych: statystyki opisowe badanej grupy oraz uzyskanych wyników metod badawczych. Wszystkie rozdziały (5, 6,7), dotyczące wpływu muzyki i preferencji muzycznych na aleksytymię zostały bardzo dobrze przygotowane, a uzyskane wyniki, poddane wnikliwej analizie statystycznej wskazują na skuteczność działań muzykoterapeutycznych w zakresie redukcji aleksytymii.

Doktorant wykazał się umiejętnością interpretacji wyników badań.

Wnioski z przeprowadzonych badań, choć były już wcześniej formułowane, to w ostatnim podrozdziale zostały wyartykułowane ponownie w skondensowany sposób i z odniesieniem do postawionych wcześniej hipotez. Jak czytamy na s.145 „Przeprowadzone badania potwierdziły, że muzykoterapia może stanowić skuteczną formę wsparcia dla osób uzależnionych przebywających w warunkach izolacji penitencjarnej”.

W „Zakończeniu” pracy Pana Piotra Marcina Osaka wybrzmiał ważny aspekt, mianowicie zainteresowanie człowiekiem pozbawionym wolności, zazwyczaj poranionym emocjonalnie, uwikłanym w problemy, które często wynikają z różnych uzależnień.

Jak potwierdzają badania muzyka może być pomocna w stworzeniu dialogu z samym sobą i z otoczeniem. Rezultaty badań mogą stanowić podstawę do

rozwoju programów muzykoterapeutycznych w zakładach karnych oraz w badaniach nad znaczeniem sztuki w procesie leczenia i resocjalizacji.

Rozprawę uzupełnia obszerna bibliografia z publikacjami w języku polskim i angielskim. Aneksy zawierają Kwestionariusze badań.

Inne uwagi:

Praca napisana została poprawnie językowo, z nielicznymi przykładami niezręczności składniowych oraz błędem w nazwisku, o czym informowałam we wcześniejszych częściach niniejszej Recenzji.

Pan mgr Piotr Marcin Osak w przedstawionej do recenzji rozprawie doktorskiej podjął się niezwykle istotnego tematu, wpisującego się w problematykę muzykoterapii. Dokonał próby poszukiwania pomocy ludziom z zaburzeniem aleksytymii, współwystępującym często z uzależnieniem od alkoholu i substancji psychoaktywnych u osób osadzonych w zakładach karnych. W konkluzji pragnę wyraźnie zaznaczyć, że trud, jakiego podjął się Doktorant w zakresie badań diagnostycznych i działań terapeutycznych jest czymś rzadkim. Należy bowiem zauważyć, że środowisko Zakładu Karnego jest wyzwaniem dla podejmowania badań naukowych, w związku z tym należy docenić pionierskie działania mgra Piotra Marcina Osaka. Wyniki badań znalazły potwierdzenie w literaturze na temat roli muzyki jako środka pomocnego w przełamywaniu barier komunikacyjnych oraz stymulatora ekspresji emocjonalnej człowieka.

Konkluzja:

Stwierdzam, że przedłożona przez Pana mgra Piotra Marcina Osaka rozprawa doktorska pt. *Wpływ muzyki i preferencji muzycznych na aleksytymię wśród osób pozbawionych wolności uzależnionych od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych* **spełnia warunki** sformułowane w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. ustawy Prawo i szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.). W związku z powyższym pracę **przyjmuję i wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.**